

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ ÉS ELŐREJELZÉS

2010. június

- kivonat -

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

támogatásával készítette a

VITUKI Nonprofit Közhasznú Kft.
Hidrológiai koordinációs és állapotértékelési Szakágazat
és az Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi
Igazgatóság



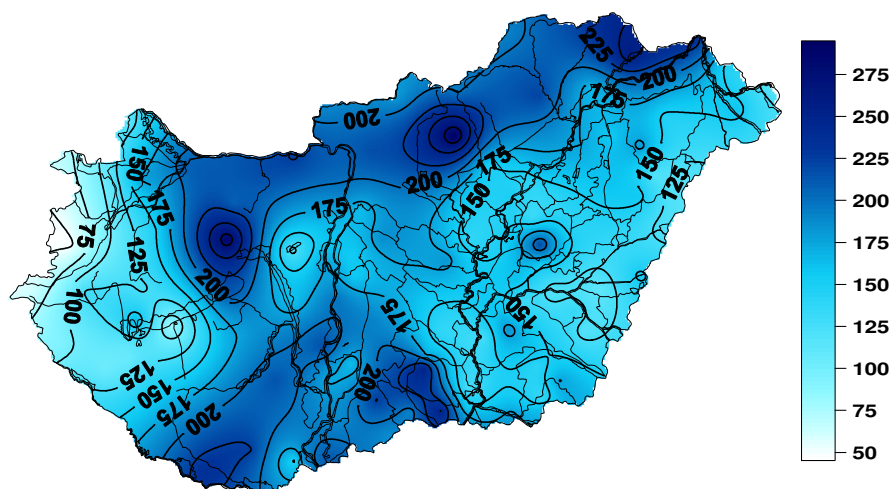
Budapest, Szeged
2010. június 4.

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

Csapadék

2010 májusában a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 47 mm (Szombathely) és 296 mm (Tés) [Veszprém m.] között alakult, az országos területi átlagérték 164 mm volt, amely 105 mm-rel (178 %-kal) (!) több a májusi átlagnál.

A 2010. május havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása



(Megemlítjük, hogy – jelen kiadvány szerkesztéséhez rendszeresen figyelembe vett állomáskörön kívül – a Bükkben az ÉKÖVÍZIG és az OMSZ egyes állomásain 300 mm-t meghaladó május havi csapadékösszegek is előfordultak: Felsőhámor 353,0 mm, Miskolc-Ómassa 322,8 mm, Szentlélek 317,9 mm.)

A hónapon belül a legtöbb csapadék egymást követő két napon, 15-én és 16-án hullott. A kétnapi csapadékmaximumokat az alábbi szövegszerű táblázatban szemléltetjük:

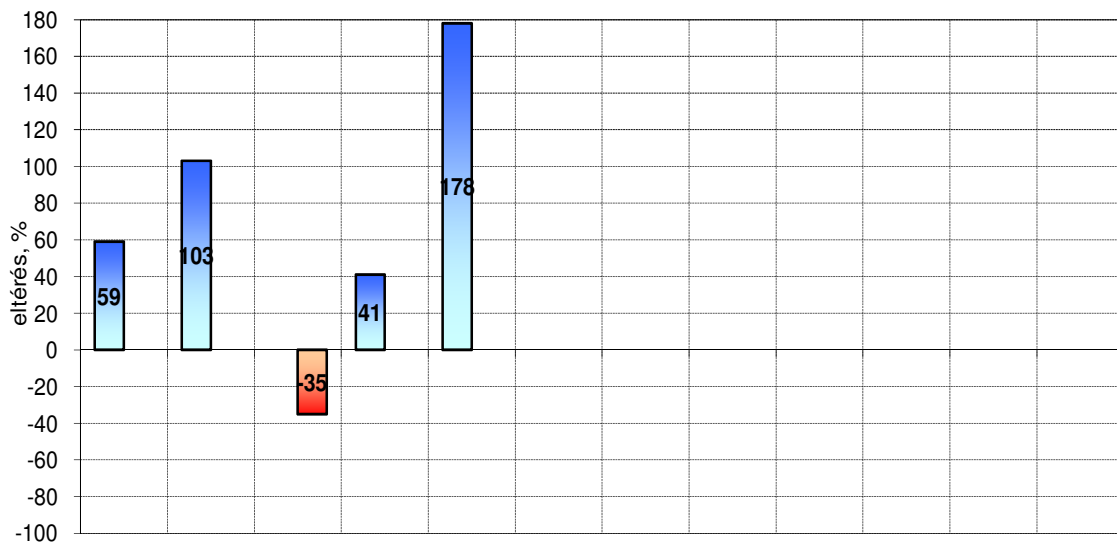
| Állomásnév | 2010. május 15-16. csapadékösszeg (mm) |
|--------------------------------------|--|
| Sellye [Baranya m.] | 142,3 |
| Szentlélek [Borsod-Abaúj-Zemplén m.] | 128,8 |
| Miskolc-Ómassa | 125,2 |
| Felsőhámor [Borsod-Abaúj-Zemplén m.] | 123,2 |
| Kisbárapáti [Somogy m.] | 122,4 |
| Tés [Veszprém m.] | 112,9 |
| Tevel [Tolna m.] | 110,2 |
| Pécs-Pogány | 107,0 |

A hónap folyamán lehullott csapadék mennyisége – Sopron, Szombathely és Szentgotthárd térségének kivételével – az országban meghaladta a májusi átlagot. Síkvidéken az átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadéktöbblet (150-197 mm) a Kisalföld középső és a Duna-Tisza köze déli részén, valamint Kisújszállás és Záhony térségében fordult elő.

Országos áttekintésben a májusi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (26 mm) Szombathely, a legnagyobb csapadéktöbblet (218 mm) Tés állomáson fordult elő.

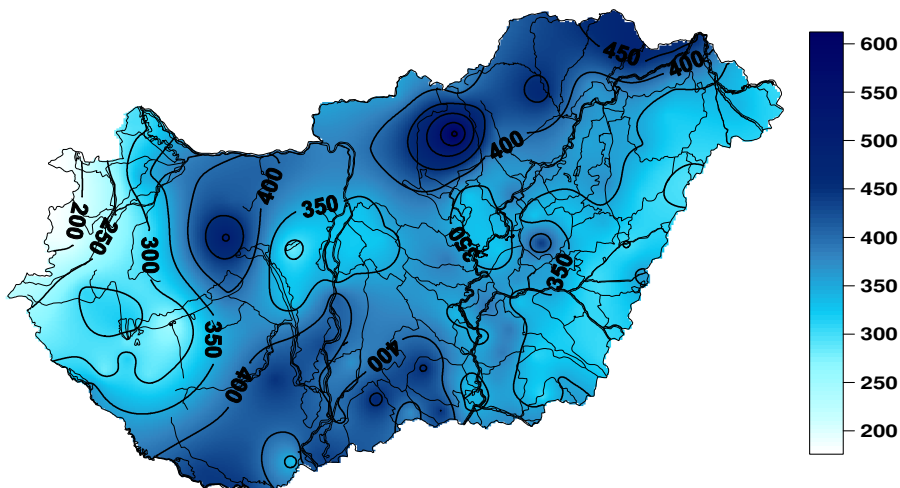
A következő szöveggözi ábrán a 2010. január-május időszakra havi bontásban mutatjuk be a csapadékösszeg országos területi átlagértékének relatív eltérését a sokévi középértéktől.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (%) a 2010. január-május időszakban



A 2010. január-május öthavi csapadékösszeg 184 mm (Sopron-Fertőrákos) és 615 mm (Kékestető) között alakult, az országos területi átlagérték 358 mm volt, amely az időszakos átlagnál 161 mm-rel (82 %-kal) magasabb.

A 2010. január-május havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása



Síkvidéken a január-május időszakban lehullott csapadék mennyisége – a Sopron-Szombathely-Szentgotthárd vonaltól nyugatra eső terület kivételével – meghaladta az időszakos átlagot.

Országos áttekintésben az időszakos átlaghoz viszonyított legnagyobb öthavi csapadéktöbblet (250-321 mm) a Mátrában, a Bükkben és a Dél-Alföld egyes közzeteiben, valamint Sárospatak és Kisújszállás térségében alakult ki.

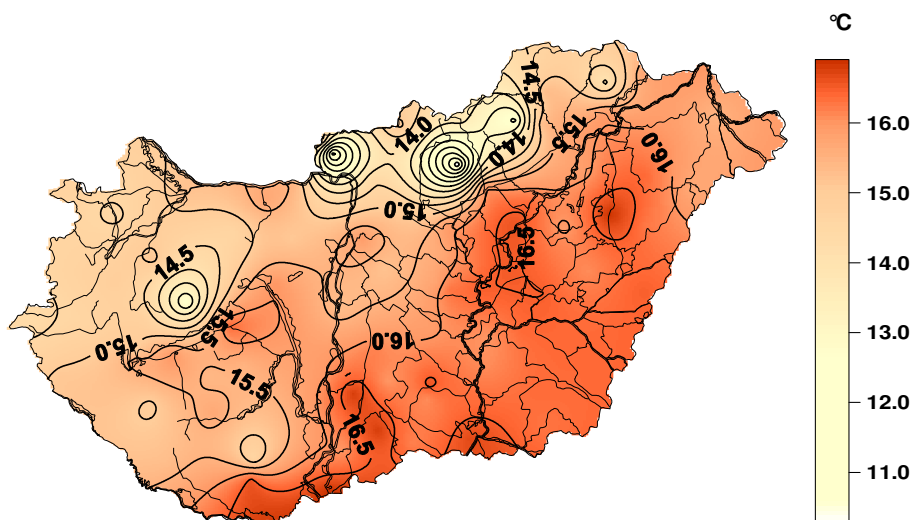
Az átlaghoz viszonyított legnagyobb időszakos csapadékhiány (32 mm) Sopron-Fertőrákos, a legnagyobb öthavi csapadéktöbblet (321 mm) Kékestető állomáson fordult elő.

Léghőmérséklet

A május havi középhőmérséklet 10,2 °C (Kékestető) és 16,9 °C (Balmazújváros) között alakult, az országos területi átlagérték 15,4 °C volt, ami 0,1 °C-kal alacsonyabb az átlagnál.

A havi középhőmérséklet az ország csaknem egész területén a május havi átlag közelében alakult, az átlagtól való eltérés – Nagy-Hideg-hegy állomás kivételével – abszolút értékben nem haladta meg az 1,0 °C-ot.

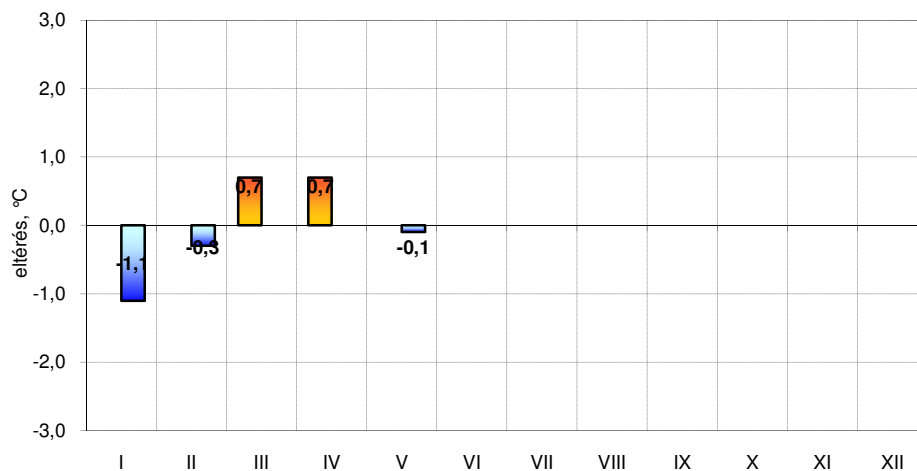
A 2010. május havi középhőmérséklet területi eloszlása



Országos áttekintésben a májusi átlaghoz viszonyított legnagyobb negatív eltérés (1,2 °C) Nagy-Hideg-hegy [Pest m.], a legnagyobb pozitív eltérés (0,8 °C) Pécs-Pogány állomáson fordult elő.

A következő ábrán a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékeinek idej alakulását szemléltetjük.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2010. január-május időszakban



Talajnedvesség

A talaj nedvességtartalmának mélységi rétegenkénti jellemzését – beleértve a területi különbségek bemutatását és rövid értékelését – az Országos Meteorológiai Szolgálat által meghatározott, %-ban megadott talajtelítettségi adatok alapján végeztük el.

2010. május végén a talaj legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma síkvidékeinken az egy hónappal korábbi állapothoz erőteljesen növekedett, a síkvidékek teljes területén a vízkapacitást meghaladó víztartalom, azaz a túltelített állapot volt a jellemző.

A 20-50 cm-es talajréteg nedvességtartalma ugyancsak nagymértékben emelkedett, a hónap végére a síkvidékek túlnyomó részén a túltelített állapot volt a jellemző.

A rendelkezésre álló adatok szerint az 50-100 cm talajréteg nedvességtartalma májusban alig változott, – az egy hónappal korábbi állapothoz hasonlóan – a telített állapotot elérő vagy azt erősen megközelítő telítettségi értékek voltak a jellemzők.

Talajvíz

Májusban a síkvidékek területének csaknem egészén - kisebb körzetek kivételével - tovább emelkedett a talajvízszint. A legnagyobb területen 0-25 cm közötti változás következett be. Északkelet-Magyarországon azonban – a Borsodi-Mezőség, Harangod, Taktaköz, Bodrogek területén – továbbá a Tisza bal partján a Rétköz területén, a Hajdúság és a Hortobágy északi részén – 25-50 cm közötti, helyenként 80-100 cm-t elérő emelkedés következett be.

Az 1971-2000 közötti időszak május havi átlagértékéhez képest számottevő területi kiterjedésű és mértékű (200 cm-t meghaladó) talajvízszint-süllyedés csak a Duna-Tisza közén a Hátság területén és a Mátra előterében mutatkozott. A Felső-Szigetközben kisebb kiterjedésű, de jelentősebb (50-100 cm), a Mezőföldön nagyobb kiterjedésű, de kisebb

(0-25 cm) eltérések jelentkeztek. A Tiszántúlon csak néhány körzetet érintett kisebb süllyedés. A viszonyítási időszaknál magasabb talajvízszintet mértek a Tiszántúl legnagyobb részén, a Dráva-menti síkság jelentős részén és a Kisalföld területének csaknem egészén.

A talajvízszint a síkvidékek területi átlagában májusban az 1971-2000. közötti időszak május havi átlagértékénél ~30 cm-rel magasabban helyezkedett el.

Belvízi helyzetértékelés

2010 májusában országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 396,20 millió m³ volt, amely 155,9 millió m³-rel (65 %-kal) haladta meg az előző havi mennyiséget. A május havi vízforgalom egy része a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A rendkívül bőséges csapadék hatására májusban csaknem valamennyi belvízrendszer területén kialakult belvívelöntés. A legnagyobb mértékű (a terület legalább egyharmadát érintő) maximális elöntések következő belvízrendszerekben jelentkeztek: 22. Bodrogközi, 23. Taktaközi, 24c. Dél-borsodi, 82. Újszegedi és 83. Maros balparti. Országos összesítésben belvívelöntések maximális kiterjedése 187387 ha volt.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2010 májusában országos összesítésben az előző havi értékhez képest 18,08 millió m³-rel (14 %-kal) növekedett.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2010. május 27-én kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint a június, július és augusztus hónapok az átlagosnál melegebb és az átlagosnál szárazabb hónapok lesznek.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékközökben várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

| Hónap | Havi középhőmérséklet °C | Havi csapadékösszeg (mm) |
|-----------|-----------------------------|-----------------------------|
| június | 18,3 – 20,5 (18,6) | 40 – 80 (76) |
| július | 21,1 – 22,9 (20,4) | 25 – 65 (65) |
| augusztus | 20,0 – 22,3 (20,0) | 25 – 60 (61) |

Az OMSZ 2010. június 4-én kiadott középtávú előrejelzése szerint az előttünk álló 10 napos időszak túlnyomó részében az elmúlt hetekhez képest lényegesen kedvezőbb (szárazabb és melegebb) időjárásra lehet számítani. Az időszak első napján főleg az ország középső és északkeleti részén várható még további számottevő mennyiségű (területi átlagban 10 mm/nap értéket elérő, illetve meghaladó) csapadék. Holnaptól a csapadékhajlam csökken, a

jövő hét közepéig egy-egy helyi záportól, zivatartól eltekintve területi átlagban jelentős mennyiségű csapadék nem valószínű. Az időszak utolsó harmadában ismét csapadékosabbra fordul az idő, területi átlagban 10 mm/nap értéket elérő csapadékmennyiségre az ország északkeleti részén lehet számítani. A hőmérséklet a jövő hét közepéig napról napra emelkedik, hétfőtől szerdáig a napi maximumhőmérséklet helyenként eléri a 30 °C-ot. Az időszak utolsó harmadában mérsékelt lehűlés valószínű, de a napi középhőmérséklet előreláthatólag nem csökken az évszakos átlagérték alá.

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2010. júniusra előrejelzett értékei

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2010. májusi és 2009. májusi értékeiből számított arányszám országos átlaga 2,024. Ezek szerint 2010 májusában országosan sokkal nedvesebb volt a vízháztartási helyzet, mint 2009 májusában. Néhány állomáson, pl. Kecskeméten, Nyíregyházán és Pécsen a GVM idén májusban az eddig előfordult maximális értéknél is nagyobb volt, Szolnokon pedig éppen elérte azt.

Az előrejelzett GVM-értékek térképszerű feldolgozását a következő oldali ábrán mutatjuk be. A GVM júniusra előrejelzett értékei szinte minden állomáson mindhárom változatban felette vannak a sokévi júniusi átlagnak és a nedves vízháztartási helyzet alsó határát jelző 1,0 értéknek. A területi eloszlás tekintetében a legnedvesebb állapot az ország északi részén várható, ahol a GVM júniusra előrejelzett értékei a legnagyobbak. Közülük is kiemelkedik Szendrőlád állomás, ahol még átlagos időjárású június esetén is igen nedves vízháztartási helyzettel kell számolni (a GVM előrejelzett értéke a B – változatban 2,134).

Belvíz-előrejelzés

A június elejére országszerte kialakult súlyos belvízhelyzet komolyabb javulására egyelőre nem lehet számítani, mert a talajok nagy területen vízzel telített vagy túltelített állapotban vannak, a talajvíz szintje sok helyen a szokásosnál jóval magasabb, a folyókon levonuló árhullámok pedig nehezítik a belvizek folyókba való bevezetését, illetve beemelését.

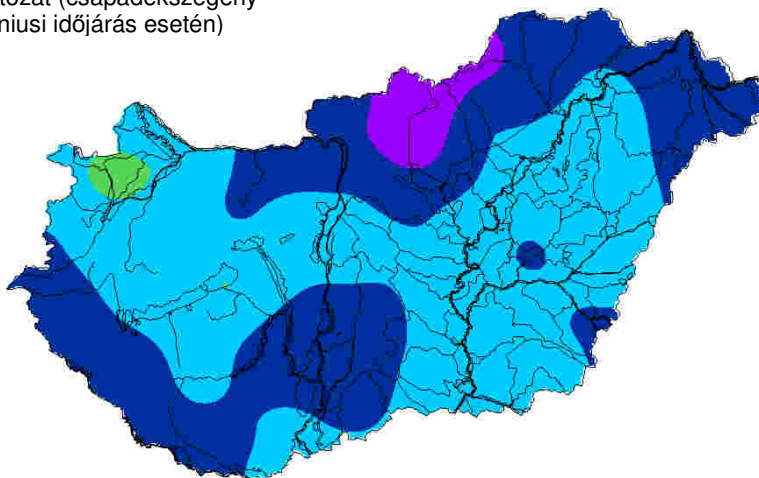
A belvízzel elöntött terület jelentősebb csökkenése a június második felében valószínűsíthető erősebb felmelegedés hatására következhet be. A belvízi jelenségek valószínűleg a Közép-Tisza vidéken fognak a legtovább fennmaradni.

Aszály-előrejelzés

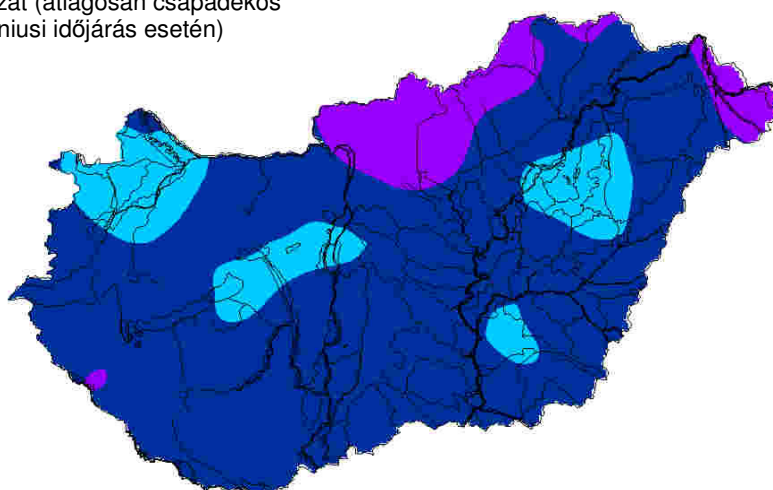
Az ideai esztendő és különösen a májusi időszak rendkívüli csapadékosága folytán országos aszály kialakulása 2010-ben nem várható, de ha júliusban és augusztusban nagyon meleg és száraz lesz az időjárás, akkor az Alföld déli részén, azon belül is főleg a hátsági jellegű területeken aszályos, vagy aszály közeli állapotok következhetnek be. Ebben az esetben az aszályindex értékei meghaladhatják a 6,0°C/100 mm-es küszöbértéket.

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2010. júniusra előrejelzett értékei

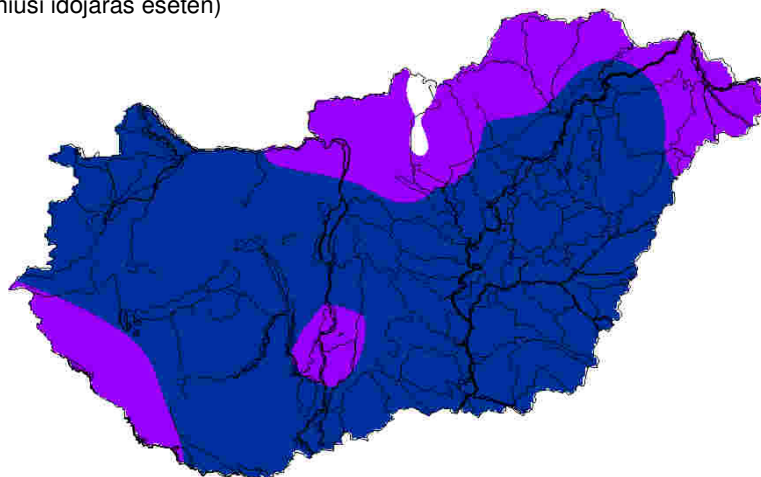
A-változat (csapadékszegény júniusi időjárás esetén)



B-változat (átlagosan csapadékos júniusi időjárás esetén)



C-változat (átlagosnál csapadékosabb júniusi időjárás esetén)



GVM

